

ΕΝΟΥΜΑΣ

ΣΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ.Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 26 του Θεριστού 1903 | ΓΡΑΦΕΙΑ: 'Οδός Οίκουνδου άριθ. 4 — ΑΡΙΘ. 154

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΕΡΜΟΝΑ: Καινούρια σορέττα.

ΦΡ. ΔΕ ΣΑΝΚΤΙΣ: "Ο Οδγούνος του Δάνη^τ (τέλος).

ΘΟΓΚΥΔΙΔΗ: Βιβλίο πρώτο (συνέχεια).

ΣΠΗΛΙΟΥ ΑΝΘΙΑ: Ρουμπίνα ή άλιβάνιστη (τέλος).

Ν. ΚΙΓΚΙΝΑΤΟΥ: Σταφιδοπόλεμος.

ΣΠ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΗ: Κουβέντες—Σεργικό.

ΜΕΝΟΥ ΦΙΛΗΝΤΑ: Στά ρουνά της Χαλκιδικῆς.

Κ: Γερική 'Επιθεώρηση—Νεοελληνική ποίηση.

ΣΤΕΦ. ΠΑΡΘΕΝΙΚΟΥ: "Ζωγράφειος διμονοία"

ΠΟΙΗΜΑΤΑ: Γ. Περγιαλίτη, Ν. Γιαννιού, Γ. Ζουφρέ.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΜΑΤΑ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΣΤΑΦΙΔΟΠΟΛΕΜΟΣ

Καμιά ειδικότητα δὲν έχω από ζήτημα καὶ για αὐτὸν ίσια ήσαι κι ἀνακατεύονται. Οὔτε σταφίδα ἀπόχητσα ποτέ μου γιὰ νὰ μ' ἐνδιαφέρει ή τύχη της. Μοῦ λένε μοναχὰ—καὶ τὸ πιστεύω—πῶς τὸ σταφιδικὸ ζήτημα θὰ σώσει, ή λυθεῖ καλὰ καὶ τίμια, τὸν τόπο μιὰ διάρκεια, καὶ μοναχά, φοβᾶμαι, οἱ σταφιδάδες δὲν έχουν τίποτα.

Καὶ πῶς νῦν; Κι αὐτὸν πῶς θὰ τὴ σκηματίσουν αὐτὴ τὴν ίδεα; Απὸ τὴ «σύμβαση»;

Δὲ μᾶς ἀφήνετε, παλέ! "Εἰσι πόναι γραμμένη, μόνο δασκάλοι, κι αὐτοὶ νὰ δοῦμε, μποροῦντε νὰ τὴν καταλάβουν. Μὰ οἱ δασκάλοι δὲ θὰ πουλήσουντε σταφίδα· δὲν μουλήσουν, κι δὲν μουλήσουντας σήμερα τὴ «σύμβαση» δὲ μπορεῖ νὰ νοιώσει, καὶ βάζω τὸ κεφάλι μου στούχημα, ἀντὶ τοῦ σταφιδοσωτῆροι αὐτοὶ ζητᾶντε νὰ τὸν ταργοφάσουν τὸ βιό του, ή νὰ τὸν τὸ κλέψουν.

"Έχω τελειώσει τὸ γυμνάσιο, κονιστοπήρα καὶ κάπιο δίπλωμα ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο, κι δύμας σᾶς δοκίζονται στὴν δύνα κάρα τοῦ Μιστριώτη πῶς δχι μοναχά ή γλώσσα τῆς σύμβασης μᾶς καὶ τὸ ψφος της, τὸ μακαρονίστικο ψφος κάθε έπισημου χαριού, μοῦ είναι διλωσιδίλον ξένα. Λέν τὰ καταλαβάνω, δὲ μὲ συγκινοῦν.

Θὰ μοῦ πεῖτε:

— Καὶ τὶ πειράζει δὲν τὰ καταλαβάνεις λόγου σου; Μήπως ή ἀφεντιά σου θὰ τὴν κρίνεις τὴ σύμβαση; Τὴ σύμβαση θὰ τὴν κρίνουν οἱ βουλευτάδες, καὶ σὰ φωτιήσεις ποὺ είναι καὶ τὰ καταλαβάνουν δλα, θὰ τὴν καταλάβουν κι αὐτὴ...

Καλὸς δ λόγος σας. Μᾶς έχουν δμως τύποις φορές γελασμένους οἱ βουλευτάδες μας ποὺ φοβᾶμαι πῶς κι αὐτὴ τὴ φορά δὲ θὰ ξεχάσουν τὴν παλιά τους τέχνη. Θέλω νὰ ίδω ἐγώ, δὲν μουλήσης, δὲν σταφιδάς, τι μοῦ γίνεται γιὰ νὰ ξέρω δὲ θὰ τὰ διαχειριστοῦν τίμια ή ιλέφτικα τὰ συμφέροντά μου οἱ έπισημοι διπτηρούσποι μουν.

— Θέλεις λοιπὸν νὰ γραφότανε η «σύμβαση» στὴ δημοτικὴ γλώσσα;

Τέτις εντυχισμένες μέρες είναι μακριὰ ἀπόμα, θάργησουντε νάρθον. Κάπι δλλο εύκολώτερο ηθελα. Αφοῦ γράφτηκε ποὺ γράφτηκε η «σύμβαση» στὴ μακαρονίστικη γλώσσα, νὰ γραφτεῖ καὶ μιὰ σύν-

τομη ἀνάλυση τῆς γιὰ τὸ λαό. Στὴν ἀνάλυση αὐτὴν νὰ ποῦντε κουβέντιαστά στὸ λαό οἱ κύριοι ποὺ ζητᾶντε γάρ τονέ αύσουν ή νὰ τονὲ γδύσουν σήμερα, δλες τὶς ἀπαίτησες πονχούντε κι διὰ τὰ ὀφελήματα ποὺ τοῦ δίνουντε. Τὸ καὶ τὸ μοῦ δώσεις, τὸ καὶ τὸ μοῦ δώσωντε. Σταράτες κουβέντες, ξάστερες. "Εισι κάνουν δοοι δουλεύοντας τίμια κ' έτσι μιλάνε δοοι δὲν έχουνε ακοπὸ νάδικησουντε. Μὲ μπερδεμένες κουβέντες δὲ γίνεται τίμια δουλιά ποτέ.

"Ἄς ἀνοίξουντε λοιπόρ, ἀν τὸνέ βαστάσι, τὴν καρδιά τους στὸ λαό. Τότε μονάχα τὴν «άναδοχον» έταιρεία θὰν τὴν πάρει δὲ λαὸς γιὰ καλὴ «κουμπαριά» μὲ δχι γιὰ ληστοσυμμορία, καθὼς τὴ φαντάζεται σήμερα.

Ν. ΚΙΓΚΙΝΑΤΟΥ

ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Τοῦ σεβαστοῦ μου φίλου Φώτη Φωτιάδη

Σὲ σάντα ποὺ πρῶτος υψώσεις τὴ φωνὴ τῆς ἀλγύθειας ἐδῶ μέσ' στὴν Πόλη καὶ συντάραξες τὸν κόσμο τῆς τὸ φλομωμένο ἀπ' τὸ λογιωτατισμό.

Σὲ σάντα ποὺ κατακεφάλισσες ἀλύπητα τὴν "Τύρα τοῦ Βυζαντίου" δασκαλισμοῦ.

Σὲ σάντα τὸ γιατρό, τὸ φιλότοφο, τὸν πατέρα, τὸν "Ελλήνα, τὸν ἀνθρώπο!"

Α'. ΒΑΣΑΝΩΝ ΤΕΛΟΣ

Τὸ 1898 εἶμουν ἀκόμη στὴ Θεσσαλονίκη σπούδαζα σ' ἔνα ἀνώτερο πατερεφτήριο, κ' εἶταν ἀφτὴ ἡ στερνὴ χρονιά τῶν σπουδῶ μουν.

Είχα βαριεστήσει κάρμποσα χρόνια τώρα μέσ' στὸ μαυλοσκοτωτήριο ἐκεῖνο καὶ τραβοῦσα τὶς μέρες, ποὺ λέει δ λόγος, μὲ τὰ δόντια μου, νὰ τελειώσει κι ἀφτὴ ἡ χρονιά, γιὰ ν' ἀποτινάξω μιὰς καὶ καλὴ ἀπὸ πάνου μου δλη, τὴ δασκάλικη πρεσήλα.

"Η μεγάλη Σαρακοστή, καθὼς ξέρετε, εἰν' ἡ ἐποχή, ποὺ γίνεται δη μεγαλύτερη ἐργασία—ἡ ὥπας λέμε μεῖς οἱ παγκάκιστοι αἰρετικοί, η μεγαλύτερη στρέβλωση—στὰ σκολειά μας.

Μάλιστα οἱ τελειόφοιτοι, ἐπειδὴς προετοιμάζουνται γιὰ «τὰς ἀπολυτηρίους ξετάσεις», ἐξὸν ἀπ' τὴν ταχτικὴ τους ἐργασία, εἰν' ὥποχρεωμένοι νὰ ξαναθυμηθοῦντε ἔνα σωρὸ ρουχαλητά, ποὺ τοὺς νανουρίσσεις ἀπ' τὸν πρῶτο χρόνο μέσ' στὶς παράδοσες τόσοις καὶ τόσοις γυμνασιάρχηδες, διεφτυντάδες, ὑποδιεφτυντάδες, πρωτοκαθηγητάδες, καθηγητάδες, δι-

— Βεβαιώτατα! "Όλο τὸ ζήτημα ἀπόξω κι ἀνακατατά. Ρώτα με, δὲν έχεις κέφι!..

— "Ωστε σου φανεται καλὴ ή σύμβαση;

— Λαλάτατη!

— Κι δ Περματζόγλου;

πλωματοῦχοι τῆς Ἐρλάγγης, τῆς Λειψίας, τοῦ Βερολίνου, τῆς Σορβώνης, τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ντόκτορες τῆς φιλοσοφίας, φιλολογίας, θεολογίας, ἀρχαιοκοί, νεοτερικοί, ἀττικοί, νεοαστικοί, καθαρολογικοί, κοντικοί, κοντονοικοί, διαβολικοί, τριβολικοί καὶ λογιῶ λογιῶ μυαλοσκοτώντες, ἥγουν τουτέστι δηλαδὴ: κουκοχωρίτες, κούκο-χωρίτες, ἀγαπητέ μου κύριε Φυτίλη!

Τὸ βάσανο, εἶναι μεγάλο καὶ μάλιστα ἀνωφέλερτο, μὰ ἔλα πάλε τὸ τὸ κάνεις τὸ φιλότιμο; Μπήχτηκα λοιπὸ στὴ μελέτη κι ὡς τὴ Μεγάλη Βδομάδα πέρασα ὅλα τὰ βιβλία, που ἐπρεπε νὰ περάσω, σὰν τελείσθιτος ποὺ εἴμασυν. Καὶ ἔνανθυμήθηκα μὲ πολὺ δυσάρεστη ψυχοστασιὰ ὄλες ἑκεῖνες τὶς κακίες στιγμὲς ποὺ πέρασα πότε μὲ τὸν ἔνα δάσκαλο καὶ πότε μὲ τὸν ἄλλον, ἢ γιατὶ δὲν ἤξερα τὸ δεῖνα μαθημα, ὥπως ἐπρεπε, ἢ γιατὶ σιχαίνουμον (χωρὶς νὰ καταλαβαίνω τὴν αἰτία) τὸν τάδε δάσκαλο, καὶ παρακαλοῦσα πότε νὰ περάσῃ ἡ ὥρα, νὰ φύγει, νὰ φύγει, νὰ μὴν τόντι βλέπει, νὰ μὴν τὸν ἄκοντα, νὰ κατέβω κατόντι στὴν ἀβέλη διάλειμμα, ν' ἀνατάνω καθάριον ἀέρα, νὰ ξεσκάσω, θέ μου, νὰ ξεφαντώσω λεφτεριά, ποὺ κόντεψε νὰ τρέξῃ ἡ μύτη μου αἴμα!

"Ολ' ἀφτά, ποὺ λέτε, ἐρχούντανε στὸ νοῦ μου τὸ 'να κατόπιν ἀπ' τὸν ἄλλο καὶ μοῦ κάρμανε τὴ ζωὴ μου, τὴ γλυκιὰ μου τὴ ζωὴ, τὴν ἀνοικτὴν τῆς ἀλεκίας μου, πικρὴ καὶ βασανισμένη.

Κ' ὑστερὸν ἀποροῦμε, γιατὶ οἱ νέοι μας φάνουνται ἀπογοητεμένοι ἀπ' τὴ ζωὴ, καὶ γιατὶ μᾶς πλακώνουνε γρήγορα τὰ γερατιὰ καὶ ἡ γρίνια μὲ τὸ θέλετε, ἀφοῦ οἱ δασκάλοι μας εἰνὶ ἀκόμα σκιαζάροι, ἢ παλιδεύροι μας ἀπ' τὴν ἀνάποδη, καὶ τὸ σκολιστικὴ γλώσσα μας μούμια ταριχεμένη, χωρὶς αἴμα, χωρὶς βενέρα, χωρὶς πνοὴ ζωῆς.

"Η Μεγάλη Βδομάδα μὲ τὶς θρησκευτικὲς της ὄμοροτές καὶ τὴν Πασκαλιὰ μὲ τὶς γλυκὲς χαρές της δὲ μοῦ κάρμανε τὴν ἐντύπωση, ποὺ ἄλλοτε μοῦ προζενούσανε, γιατὶ ὅλο μοῦ τὸ αἰσθητικὸ εἴτανε φραμακωμένο ἀπ' τὸ σκολιστικὸ κείνο βάσανο, ποὺ σὲ εἴπα, καὶ δὲ μποροῦσε νὰ γλυκαθεῖ μηδὲ μὲ τὴν ἀνοικτὴν τὰ χλωρὰ κάλλη, μηδὲ μὲ τὴν Πασκαλιὰς τὶς ἀφτονες χάρες. Κ' ἔτοι εἴδεπα τὴ ζωὴ τὰν ἔνα δῶρο ἄχαρο. Δὲν εἶχα ἀκόμα τὴ δύναμη νὰ νοιωσω, πὼς σ' ὅλα τοῦτα δὲν ἔρταγε τὴ ζωὴ, μηδὲ δημιουργός της, μόνη ἡ ἀνοστία τῷ γωνιῶ μας, ποὺ μᾶς δώσανε σὲ χέρια τέτοιων δασκάλωνε νὰ μᾶς

κάνουν ἀθρώπους—πρᾶμα ποὺ δὲν μπορέσανε νὰ γένουν ἀτοί τους—ἢ βλακεῖα τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἔθνους π' ἀφίσανε τὸ διοργανισμὸ τῆς παιδείας μας στὰ χέρια τῷ λογιστάτῳ μας, καὶ δὰ οἱ δασκάλοι μας ἀφτοί, ποὺ τοὺς ἔχει ναρκωμένους μιὰ φοβερὴ καὶ δυσκολογιάτρεφτη ἀρρώστια, δὲ λεγάμενος προγονισμὸς, κι ἀλληλουλεῖα δὲν κάνουν παρὰ νὰ μεταδώσουνε στὸν καθένα μας λίγο πολὺ ἀφτὴ τὴν κλασικὴ μορφή νάρκη, μ' ὅλη τὴν πεποίθηση, πὼς μᾶς κάρμανε ἀθρώπους καὶ μὲ τὴν παραγγελία νὰ ναρκώσουμε καὶ ἔμετες ἀλλουνούς γιὰ νὰ τοὺς κάνουμε ἀθρώπους.

'Οστόσο δὲ καιρὸς δὲ βλογχημένος περνᾷ, χωρὶς νὰ σκοτίζεται ποιὸς εἶναι στεναχωρεμένος καὶ ποιὸς εἰνὶ ἐφτυχισμένος, ποιὸς πονεῖ καὶ ποιὸς χαίρεται. Καὶ περνώντας ἄλλον ἀνοίγει πληγές, κι ἄλλες ἀνοιχτὲς θαρρεύει· διορθώνει τὰ χαλασμένα καὶ χαλνᾷ τὰ διερθωμένα, χωρὶς νὰ πολυπροσέχει στὰ δὲ τι κάρμνει.

Κ' ἔτοι λοιπὸ μᾶς ἔφερε στὸ Θεριστῆ, τὸ μήνα ποὺ τελειώνει πλιά γιὰ μένα τὰ ἔχπαιδεφτικὰ τὰ βάσανα. "

"Ουτας κάρμναμε τὴ γραφτὴ ξέταση ἐπειδὴς τέχα καλά μὲ τοὺς παιδινόγους, ποὺ μᾶς προσέχανε, ἀνοίξα ὅλα τὰ κείμενα τῷ μαθημάτων, ποὺ ξέταζόμασταν, κι ἀντίγραφα ὅλα τὰ ζητήματα, ἔπως τὰ θέλανε οἱ σκολαρηγδες οἱ δασκάλοι μου, κι ἔτοι ξεφορτώθηκα μὲ τὸ κάλλο καὶ τοῦτον τὸν τελεφταῖο μαθητικὸ καμπό.

Τ' ἀποτελέσματ' ἀφτῆς τῆς ξέτασης εἴτανε, καθίς καταλαβαίνετε τοῦ λόγου σας, πολὺ καλά, γιατὶ οἱ δασκάλοι μας, ὅσο καὶ νὰ λένε πὼς δὲν ἀγαποῦνε τὸν παπαγαλισμό, πάσκουν ἀφταπάτη· ἢ ἀλήθεια εἶναι, πὼς φκαριστοῦνται πολύ, ἀμφι τὰ γραφτὰ τοῦ μαθητῆ εἶναι λέξη πρὸς λέξη κατὰ τὰ χορκίστικα κείμενα, ποὺ παραδίνουν. Τώρα εἶναι καὶ μερικοὶ καλοσυνείδητοι, ποὺ δὲν τὰ βλέπουνε καθόλου καὶ βαθμολογοῦνε, ὥπως κόψει τὸ ξερό τους λαμπρὸν ἀθρῶποι μὲ τὴν ἀλήθεια! τὶ νὰ σπάνουνε τὸ κεφάλι τους γιὰ πράματ' ἀνωφέλεφτα;

Τὸ μοίρασμα τῷ διπλωμάτῳ μᾶς θὰ γινούντανε τὴν τελεφταία Κυριακὴ τὸν Ἀργούστου εἴχαμε μπροστά μας κοντά διὸ μῆνες ἀκόμα κι δὲ διαφεντῆς ἐδωκε τὴν ἀδεια, σ' ὅσους εἴτανε κοντά οἱ πατρίδες τους, νὰ πάνε νὰ περάσουν ἐκεῖ τὶς μέρες τους.

Εἶχα ἔνα φίλο, τὸν Ἀποστόλη τὸ Βάσκα, ἀπ' τὴν Λαριγγοθα τὴν Χαλκιδικῆς καὶ μοῦ πρότεινε νὰ πάνε μαζὶ του νὰ περάσουμε τὶς ζεστὲς μέρες στὶς

δροσιὲς καὶ στὶς πρασινάδες τοῦ χωριοῦ του. Σὲ νὰ μοῦ καλοφάνηκε τὸ πρόμα· πῆρα λοιπὸν τὴν ἀδειαν ἀπ' τὸ διαφεντῆ καὶ βγῆκα νὰ ἴτοιμαστῶ γιὰ τὰ ταξίδι.

Εἶχαμε συνεννοηθεῖ ν' ἀνταμωθοῦμε στὸ πατριωτικό τους τὸ χάνι. Ἄροῦ λοιπὸν ψούνισα ὅλα τὰ χρειαζόμενα τράβηξα κατὰ τὸ χάνι ν' ἀνταμώσω τὸ φίλο μου τὸ Βάσκα, ποὺ μὲ πάντες μὲ τοὺς ἀγωγιστές, γιὰ τὸ ξεκινήσουμε γιὰ τὸ χωριό. Νὰ μήν τὰ πολυλογοῦμε, καθαλλικέφαμε καθένας ἀπό τὴν μουλάρι κι ἀπὸ δῶ πάνε κι ἄλλοι. Εἶχα κέρι διαβολεμένο, κι δὲ φίλος μου τὸ Βάσκας τὸ ίδια. Κρατούσαμε τὰ μουλάρια μας κοντά-κοντά καὶ πηγαίνοντας μιλούσαμε γιὰ γύλια διὸ πράματα, κ' ἔτοι περνοῦσε τὴ ὥρα καὶ προχωρούσαμε, χωρὶς νὰ μᾶς ἀποφαίνεται.

"Η ίδια τῆς λεφτερίας μὲ καταπλημμυροῦσε καὶ μὲ μάγεινε. Πάνε πιὰ τὰ σκολιά, πάνε οἱ δασκάλοι, πάνε τὰ βιβλία. "Ωχ ἀνάστινα λέφτερος τὸν καθάριο τὸν ἀέρα, κι ὄνειροπολοῦσα. "Οταν εἴμαστε εἰκοσι χρονῶ ὅλα μᾶς φρίνουνται τρικυταφυλλένια. "Οπως δλοι σύνηθα οἱ διμήλικοι μου, εἶχα κ' ἔγω τότες στὴν καρδιά μου ἔνα κρυφό κι ἀθώο ἔρωτα. ἀγαποῦσα στὴν πατρίδα μου τὴ γειτονοπούλα μου τὴν Κλεονίκη. Καὶ τώρα κι ὁ τόπος κι ὁ καιρὸς είταν τακιαζόμενος νὰ βάλει κανεῖς μὲ τὸ νοῦ του τίτοια ἁρκηρίστα.

"Ο πῶς πιθυμοῦσα νὰ τὴν εἴχα τώρα κοντά μου ἔδω μέσ' στὶς ἁγίες ὁμοροφιὲς τοῦ βουνοῦ, μέσ' στὶς δροσιὲς τῆς εἴσοχῆς καὶ μέσ' στὶς πρασινάδες, κ' ἔνω θὰ μᾶς μεθυσάνοι οἱ μοσκιὲς τοῦ θυμαριοῦ καὶ τοῦ ἀγριόδιμοσμου, νὰ τὴν ξνοίξω τὴν καρδιά μου, νὰ τὴν τραγουδήσω τὴν ἀγάπη μου τὴν ἀπειρη, νὰ τὴν μεταδῶσω τὴ λαβρά μου, νὰ της ἀνάψω τὸ αἴστημα, νὰ τὴν δώσω νὰ καταλάβει, πὼς ἔχω μεγάλη καρδιά, καὶ νὰ τὴν κάνω ν' ἀγαπήσει ἐμένα, ἐμένα μονάχα καὶ κανέναν ἄλλον· ἐμένα, ποὺ καίγουμαι καὶ τήγουμαι στὴν πύρη ποὺ μοῦ ἀναψύε ἡ ματιά της.

Καὶ μὲ τοῦτα τὰ γλυκὰ κι ἀφταστα νειροπολήματα δὲν ἔνοιωσα πότε κατεβήκημε στὴν ἀνατολική ποδιά τοῦ Χορτιάτη. Κι ὁ ηλιος βασίλεψε πίσ' ἀπ' τὸ βουνό. Εκεὶ ξεκαθαλλικέψαμε μέσ' στὴ δροσερή, μέσ' στὴ μαγευτικὰ ἔκεινη λαγκαδιά. "Ω πῶς νὰ σὲ παραστήσω τὴ μεγάλη τὴν ἀπόλαυσην της Λαριγγοθα τὴν Χαλκιδικῆς καὶ πρότεινε νὰ πάνε μαζὶ του νὰ περάσουμε τὶς μέρες τους.

στὴν αἵτησή μας στὰ (38) μάτια σας. Γιατὶ δὲν παρακαλεῖ τοὺς ἄλλους δύος πάντα πρὶν ἀπόφυγε τοὺς ἄλλους. Καὶ καταντήσῃ πρὶν τὰχα φρονιμάτα—»ὅταν δίχως συμμάχους δὲ μᾶς παρασαρψει μαζὶ τους κένη ἀπόφρωση σὲ κατένους ἀθέλητους—»σα νὰ ιθγανίνει τώρα ἀπροβλέψια κι ἀδυνατισμός. «Ως ητόσο στὴν ναθμαχία πὼς ἔγινε τοὺς ἀντικρούσαμε μυόνοι μας ἵμεις τοὺς Κορθινούς· τώρα ὅμως, ἐπειδὴς σηκώνουνται νὰ μᾶς χτυπήσουνε μὲ μεγαλύτερους στρατοὺς ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο καὶ τὴ λοιπὴ τὸ Ελλάδα καὶ βλέπουμε πὼς ἀδύνατο νὰν τοὺς κακούσουμε μὲ μόνα τὰ δικά μας μέσα, κι ἔπειτα κι' δικτύονός μας μεγάλος ἢ μᾶς καταχτήσουν, οὐκάνγκη καὶ τὴ βούθια τὴ δική σας νὰ παρακαλέσουμε καὶ τὴ βούθια κάθε ἄλλου, καὶ μὴ μᾶς συνεριστεῖτε ἀν τολμοῦμε βῆμα ἀντίθετο τῆς πρωτυτερινῆς ἀδιαφορίας, ἀδιαφορίας λαθους κι' ὅχι κακόσκοπης τόσο πολὺ.

33. «Κι' ἀν πειστεῖτε, θὰ σὲ τεριάσει λαμπρά μὲ πολλοὺς τρόπους ἢ κίτησή μας. Πρῶτα, γιατὶ »θὰ μᾶς βοηθεῖστε ὅτα μᾶς ἀδικοῦν κι' ὅχι ἐμεῖς »ὅτα πειράζουμε ἄλλους· ἔπειτα, δέχοντάς μας σὲ ιστιγμή ὅταν τὰ πολυτικότερά μας φοβερίζουνται,

ΘΟΥΚΙΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛ Ο ΠΡΩΤΙΟ

31. Κι' ὅλο τὸ χρόνο τὸν ὕστερα ἀπὸ τὴν μάχην οἱ Κορθινοί, ἐρεθισμένοι μὲ τὸν πόλεμο τῶν Κερκυραίων, ἔτοιαναν καρχία, κι' ἐτοίμαζαν ἀριάδα μὲ τὰ καλύτερά τους, στρατολογώντας ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο καὶ καταφέροντας μὲ πλευρωτὴ λαμποκόπους ἀπὸ (37) τὴν ἄλλη τὴν Ελλάδα. Κι' ὅσο οἱ Κερκυραίοι μαθαίναν τὶς ἐτοιμασίες τους, φοβόντουσαν καὶ καθὼς δὲν εἴτανε σύνοροι μὲ καμιά ἐλληνικὰ πολιτεῖα μητήτ' εἶχανε γραφτεῖ στὸν Ἀθηναϊών τοὺς δρόκους μῆτε στῶν Λακώνων, ἀποφασίσανε νὰ πάνε καὶ νὰ γίνουν

στὴ φυσική, στὴ λέφτερη ζωή, κ' αἰστάνουμον μὲ τὰ μάτια, μὲ τ' ἀφτιά, μὲ τὴ μύτη, μ' ὅλη μου τὴν καρδία τὶς γλύκες, τὶς ὄμορφότερες τὶς ἀτέλειωτες τῆς πανώρας φύσης, τῆς μεγάλης φύσης. "Ω μὴν περιορίζετε τὰ παιδιά πολὺ μὲ τὰ βιβλία· συνηθίστε τὰ πλιότερο, νὰ κιστάνεται τὸ φύση, νὰ διαβάζουν μέσ' τ' ἀπέραντο βιβλίο τῆς πράξατα ὠφελιμότερων ἀπ' τῷ βιβλίων τὴν ξεφάλλα καὶ θὰ τὰ κάνετε πιὸ τέλειους ἀθρώπους.

Εἴχαμε πεζέψει κοντά σὲ μᾶς ἀνάβρα, ποὺ ξενοφόρουλοντες λοκάθυρο νερό. Μής εἶγχε φέρει ἐκεῖ οἱ ἀγωγιάτες ἐπίτηδες, γιὰ νὰ φέρει λιγάκι καὶ νὰ ξαποστάσουμε. Καὶ λοιπὸ στρωθήκαμε πάνου στὰ χορτάρια κι ἀρχίσαμε νὰ βουκανίζουμε κολιό ἀρμυρό μὲ ψωμί καὶ μὲ χλωρό κρομμύδι, πίνοντας κι ἀπ' τὸ νερό ἐκεῖνο τ' ἀθένατο, κατόπι λιγάκι τυρὶ καὶ πάλε νερό καὶ τέλος οἱ ἀγωγιάτες μᾶς ἀπλοχερίσανε ἀγριοφράσουλες, ποὺ τὶς εἶχανε μαζέψει πάνου στὸ βουνό, σύντας ὅδοις πορούσαμε.

Πιστένω, ἀναγνώστη μου, νὰ ξούλεψες ἀφτὴ τὴν ὥρα ἔνα τέτοιο ξοχικό γιόρμα καλύτερ' ἀπό 'να καρδινάλικο τραπέζι.. Γειὰ σου, ἀναγνώστη μου, ἔχτιμῶ τὴν καλαιστησία σου. Μή ἐπειδὴ δὲν ἔχω τὴν μαγικὴν δύναμην νὰ σὲ φιλέψω γιὰ τὴν ὥρα ἑνα τέτοιο γιόρμα, θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μ' ἀγίσεις ἐδῶ λιγάκι, ν' ἀποκομηθῶ μὲ τοὺς συνταξιδιῶτες μου σ' αὐτὴ τὴν χαριτωμένη κοιλάδα, γιατὶ εἴμαι κουρασμένος, βράδιασε κιόλας. Κ' ἔγω γι' ἀφτὴ σου τὴν χάρη νωρὶς νωρὶς νὰ ξυπνήσω σ' ὑποσκέδουμα, γιὰ νὰ ξακολουθήσω τὴ δήγησή μου ὡς τὸ τέλος. — Καλὴ νύχτα μας, λοιπόν, ἀναγνώστη μου...

B'. ΖΩΗ! ΖΩΗ!

— Καλημέρα, φίλε μου. Οἱ νύχτες, βλέπεις, μικρὲς τὸ καλοκαίρι, κι ἀπ' τέλλο μέρος οἱ ἀγωγιάτες μᾶς ξυπνήσανε ἀδηγή, γιὰ νὰ ξακολουθήσουμε τὸ δρόμο μας μὲ τὴ δροσιά.

"Ω τι ὅμορφη πούνη ἡ ἀδηγή μέσ' στὸ λαγκάδι! λέσ καὶ βρισκούμασταν ἀκόμα στὴν ἄνοιξη κι ὅχι στοῦ καλοκαιριοῦ τὴν καρδιά· ἀγεράκι, μαλακὸ καὶ μοσκοβόλισμένο γαϊδέβει ἀνάλαρρα τὸ φύλλα τῷ διντρῶν καὶ τῷ χαροκλαδιῶντας καὶ κεῖν' ἀφίνουν ἀπαλὸ φουφούρισμα ἡδονικὸ καὶ τινάξουν τ' ἀδηγερινὸ δροσόπαγο καὶ ράινουν μὲ δάρτος τὰ λουλούδια πούνας στρωμένη γῆραστα στὴν περικυλωτικὴ τοὺς· κ' ἔκεινα δέχουνται τὶς σταλίδες του καὶ τὶς φοροῦνε, σὲ διαματόπετρες θεόσταλτες, που τοὺς στολίζουν

»θὰ μπιστεφτεῖτε τὴν καλοσύνη μ' ὅσο γίνεται αἰώνιο ἀξέχαστο θύμισμα· τρίτο, ἔχουμε ναοτικὸ ὑστερὸ ἀπὸ τὸ δικό σας τὸ πιὸ μεγάλο. Καὶ λογαριάστε! πιὰ τύχη σπανιωτερὴ ἢ πιὰ ὄχληροτερη στοὺς ὄχτρους παρὰ ἀνὴ δύναμη ποὺ θὰ προτιμούσατε κοντά σας καλύτερα παρὰ πολλὰ χρήματα καὶ πολλὲς χάρες, ἀρτὴ ἢ σᾶς ἔρχεται ἀσφατορόσφερτα ὅχι μόνο ἀκίντυνη κι' ἔνεζοδη, παρὰ καὶ μὲ τοιπολὺ μάλιστα (40) δῶρο, μ' ἀρχοντικὲς στὰ μάτια τοῦ κόσμου, χάρης ἀπ' ὅσους θὰ βοήθηστε, γεροσύνης σ' ἕστες τοὺς ἰδίους; Σ' ὅλη τὴν ἴστορία μόλις σὲ λίγους ἔσμιξαν ἀφτὰ δῆλα ἀντάρμα, καὶ λίγοι σὰς χρειάζουνται συμμάχους ἔργουνται σ' ὅσους καλοῦν ὅχι λιγότερο δινοντας ἀσφαλία καὶ τιμὴ παρ' ὅτι θὰ λαζούν. Καὶ τὸν πόλεμο ποὺ λέμε θὰ φανοῦμε γρήσιμοι ὅπιοι σας πραντάζεται πὼς δὲ θὰ γίνει, σοσχλεῖ, καὶ δὲ βλέπει τοὺς Λέκωνες πὼς ἀπὸ φέροσι τὸν θέλον, καὶ πὼς οἱ Κοριθίνοι, ποὺ ἔχουν τόσης ἐπιφρόνι μαζί! τοὺς καὶ σᾶς εἶναι ὄχτροι, ἡρθην ἐδῶ νὰ μᾶς προλάβουν, μὲ σκοπό, σὰς σᾶς χτυπήσουν, νὰ μὴ μᾶς επαρχατάξει ἀντίκρυ τους μαζί ἢ κοινή μᾶς ἔχτρα,

(40) προσέδει φέρουμα. Ισως περιστατικάτερα προσεπιφέρουμα.

τὰ ἔμορφα κεφάλια καὶ χύνουντας ζωηρότερα τὰ χρώματα καὶ τὶς ἱδιωτικές τους. Καὶ πάζουνε κάτ' ἀπ' τὰ γόρτα κι ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ γαμόκλαδα τὰ σερπετά ἀλογάριαστα. Ευπνήσανε καὶ τὰ ζουκόφρια ἀρίφνητα, ζῆνες, μῆνες, σφήκες, μέλισσες, σκαθάριοι, πεταλούδες, ἀκρίδες κι ἄλλα χίλια δύο εἰδη· κι ἀνακατώνεται τὸ βούσημά τους μὲ τῶν κλαδιῶν τὸ θρό, ποὺ θαρρεῖς, κρατούν τὸ μπάσο στὴ μεγάλη μουσικὴ ἀρμονία, ποὺ χύνει γῆρας μας ἡ φύση· ἐνῶ τὸ πρίμο τὸ ἔχτελοντες μὲ τέχνη ἀδιδάχτη καὶ γλύκαν ἀφταστη στη μέσ' ἀπ' τὰ σύδεντρα οἱ καρδείνες, τὰ σκαθίσι, οἱ σπῖνοι, τὰ κοτούρια, οἱ σκοδαλοί, τὰ φλώρια καὶ τ' ἄλλα τὰ κελαϊδικὰ πουλιά, μαζί μ' ἀφτὰ κι δυτροπαλὸς δι κοῦκος. Κι ἀπὸ παντοῦ σὲ τριγυρίζει μιὰ γλυκιά ζέστα καὶ μιὰ ἀδιόριστη ἱδιωτική ποὺ σου μεθοῦνται δόλο τὸ αἰσταντικό.

Κ' ὑψώνετ' ἀπὸ πάνου μας περήφανα δι Χορτιάτης, τ' ἀπέθαντο βουνό, μὲ τὴν κοροή τὴν φουντωτὴ στ' ἔπειρο βιθυνένη. Καὶ κοιτάζω, κι ἀκούγω, καὶ ξαναγεννιούμενοι ἔγω τὸ δίστυχο θύμα τοῦ δασκαλισμοῦ!

«Οἱ ἴδεες δὲ βρίσκουνται μόνο μέσ' τὰ βιβλία, βρίσκουνται καὶ στὰ βουνά, καὶ στὰ δάση, στὶς θάλασσες καὶ στοὺς ποταμούς, στὸ φῶς, καὶ τέλος σ' ὅλον τὸ λέρτερο κι ἀνοιχτὸν διέζοντα, φωνάζει δι τζερφέρεις· κι ὅμως ἀλόγουν πολὺ λίγο εἴμαστ' ἀνόρμα συνηθισμένοι μὲ δάστα!»

Καθαλλοκέψαμε λοιπὸν καὶ πάλε τὰ μουλάρια μας καὶ τραβήξαμε κατὰ τὸ ἡλιόβηγαλμα. Κοντὰ τὸ μεσημέρι μπαίναμε μέσα στὴ Γαλάτιστα. «Ἐνας κυρμέντιος δεμένος ἔκει κοντά, ἀμα εἶδε τὴν ἐπισημηνία μας, ἀρχίνησε νὰ μᾶς προσφέρει τὶς νομίζαμενες τιμές· καὶ καμία δεκαριά σκυλιά σὲ διάφορες φωνὲς τούσιανε μικρὰ ἀρμονία ἀνάλογη, γιὰ τιμητικὸ μάρσι ποὺ τὸ ἐρχομοῦ μας. Προχωρήσαμε παραμέσα· δρόμοι βρώμιοι, σὰν ἀπὸ γουρούνια ὄργωμένοι· σὲ μιὰ πλατέα εἴτανε μιὰ βρύση· δύο τρεῖς γριές γυναικεῖς κι ἄλλες τόσες νίες γεμίζανε τὰ λακήνια τους καὶ μᾶς παρατηρούσανε, ποὺ περνούσαμε σὰν ξεπεσμένοι τσελεμπτῆδες καὶ κουνιούμασταν ξεκάρφωτοι, σὰν ξυλένιοι Φασουλῆδες, πάνου στὰ σαμάρια μας· τῷ μουλαριώνε μας δηλαδὴ τὰ σαμάρια.

Κι ἄμα περάσαμε τὴν Γαλάτιστα, μπήκαμε πάλε σ' ἔνα λόγκο τὴς ἴδιας βουνοσειρᾶς καὶ περπατούσαμε ἔτσι καμποσές ωρες λατρέθοντας τώρα μιὰν ἀλλη της κορφὴ τὸ Χολομῶντα. Πηγαίναμε τέρατέρα ἀπ' τὴν νοτινή ποδιά του, ὡς που νὰ μεριμνεύει τὸ παραπάνω μέρος τοῦ ράχηνος της.

34. «Κι ἔλενε πῶς δὲν είναι δίκιο νὰ δέχεστε ποὺς δικούς τους ἀποικους, καὶ μάζουν πῶς καθέα μὲ τὴν καλοσύνη τιμάει τὴν πατρίδα, μὲ τὴν ἀδικία ἀποξενώνεται· γιατὶ δὲ στέλνουνται σκολάδοι οἱ ἀποικοι, παρὰ ἔσοι μὲ τοὺς λοιποὺς ποὺ μηδένεν. Καὶ πῶς ἀδικοῦσαν τὸν πατέρα τοὺς, καὶ μάζουν προστενάμενας τὴν προστολήθει τὸν Επίδαμνο, ἀδέπτοι προτίμησαν μὲ πόλεμο καλύτερα κι' ὅχι μὲ τὸ σωστὸν νὰ ξεδιαλύνουν τὰ παράπονά τους. Κι' ἔτσι μεσῆς ἀνοίξει λίγο τὰ μάτια τὸ πῶς φέρουνται μ' ἔμπεις τοὺς δικούς τους, ὡστε νὰ μὴ σᾶς παρασύρουν μ' ἀπάτη, μήτε μὲ ριτά περακάλια νὰ μὴ σᾶς μαλάζουν. "Οσο λιγότερα ἡ καλοσύνη πρὸς ἀντίπαλους, τόσο καὶ πιὸ λίγο τὸ μετάνιωμα κι' ὅποδις σου νὰ πάθεις μιὰ μέρα.

35. «Καὶ δὲ θὰ χαλάστε μήτε τοὺς δρόκους τας μὲ τοὺς Λάκωνες, κι μᾶς δεχτεῖτε, ἀφοῦ δὲν εἴμαστε μὲ κανένα μέρος συμμάχους. Γιατὶ οἱ δρόκοι δράζουν, ὥπειας ἐλληνικὴ ἀποικία μένει ἀσύμμαχη, μπο-

φέραγγα ποὺ περνάει ἀπ' ἀνάμεσα τὴς βουνοσειρᾶς, ούθεις ἀπόμνησκε υστερά λίγο υψωμά ν' ἀνεβοκατεβοῦμε γιὰ νὰ φτάσουμε στὸ χωρίο τοῦ φίλου μου, πούνται γιατὶ οὐδεμένο στὴ βορεινὴ ποδιά τοῦ Χολομῶντα.

"Ετοι λοιπὸν τὸ βράδιο βράδιο μπαίναμε μέσ' τὴν Δαρήγκονα ἵσια ἵσια τὴν ὥρα, ποὺ γυρίζανε ἀπ' τὴν βορεινὴν ποδιά τοῦ Χολομῶντα, καὶ κατασκέψανται τὸν χρόνον τοῦ βραδιού μεγάλης έργας.

Στὸ σπίτι τοῦ φίλου μου τοῦ Βάσκα μῆς ποδεχήκανε μὲ μεγάλη χαρὰ κι ἐκείνη τὴν βράδιον σφάξανε ἔνα κατσικάκι γιὰ νὰ μᾶς φιλέψουνε· κι ἔργα κι ἔπια καὶ κοιμήθηκε ἐφτυγχισμένος, ἐφτυγχισμένος ἀπ' τὴν ξεχοικῆς ζωῆς τὸ ξεράντωμα.

Οἱ κάτοικοι τῆς Χαλκιδικῆς Χερσόνησος εἶναι βέροι· Ρωμιοί καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς τοὺς διαφορετές εἰσι· μιλούνε Ρωμαίηνα μὲ προφέτα· Ελληνικώτατη, (ὅχι βέβαια τὸν ἀρχαία, γιατὶ ἐκείνη πέθανε καὶ μ' ὅλη τὴν ἐνάντια γνώμη τοῦ συγχωρέμένου τοῦ Οίκοντος καὶ τοῦ ἀσυγχώρετου τοῦ Παπα...δημητρακόπουλου — μήτε τὴν ξέρουμε μήτε ικανού νέχουμε), ἔχουν τὴν ξέρια κι ἔθιμα ρωμαίηνα, γορούς ρωμαίηνας, τραχούδια ρωμαίηνα. Τὸ πουρό πήγχαμε μᾶς· μὲ τὸ φίλο μου νὰ κάνουμε μικρὸν ἐπισκεψή στὸ σκολειό, ἔνα χαμόγειρα μαγαζί μὲ μερικὰ ρέπια ἀπὸ θρανία· στοὺς τοίχους του κρέμουνται οἱ γάρτες τοῦ Σαχειρόπουλου, σὲ σέλλα ἀπὸ γάντια στὴν ράχη ψωριάρη γκαϊδάρου.

Παιδιά καὶ πενηνταρικά· δι δάσκαλος εἶχε μπροστά του τὴν ἀκόπτηρη τάξη, πεντέη, χωριστόποιλα, τὸ μεγαλύτερο διώδεντα χρόνος, καὶ τὰ δίδασκε:

«Φασὶν δὲ φωνήσετα ἡν τὰ ζῷα...» μὲ τέτοιον τρόπο, ποὺ μ' ἔκχει νὰ μπῶ σὲ πειροχορό, μήπως δι ἐλλογιμότατος εἶναι τίποτες ἀπομεινάρι ἀπ' τὴν ἐπιχήν, ποὺ εἶτανε φωνήσετα τὰ ζῷα.

Εἴτανε

Εἶχε μάλιστα καὶ τὴν καλοσύνην νὰ καθίσει· τὰ παιδιά κάτου, ἀπὸ διάκριση μήπως μᾶς πιάσει νύστα, η μήπως τὸν πιάσουμε σὲ κανέν. Έλληνιστικὸ οάλτσο.

(Ἀκολουθεῖ)

ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΜΩΣΑ·Ι·ΚΑ

Απὸ τοὺς μύθους Ἰδάν Κριλόφ.

ΚΑΤΑΡΡΑΧΤΗΣ ΚΑΙ ΠΗΓΗ

Απόντα βρόδχο **ἀπόκινδεμνο** πηδῶντας
Τρέχει ἔνας καταρράχτης δρασκελῶντας
Στὸ δρόμο τὸ μακρύ του ὅ,τι εῦρε μὲ βουήν.
Ἐνῷ κρυμμένη στὸ βουνὸν ἀπὸ κάτω
Μιὰ ταπεινὴ πηγή, λέσ, ἔκοιματο,
Μέσος στὴ στενὴ λεπάνη τῆς, χωρὶς πνοή...
Κι δύως! τόσο εἰν' ἐτούτη ἔκανουσμένη
Ποὺ ἐδῶ δλοι τρέχουν οἱ σακατεμένοι
Ἄπὸ παντοῦ, νὰ πιοῦν, νὰ γιατρευθοῦντε
Καὶ μιὰ γιὰ πάντα νὰ διναιμωθοῦντε...
«— **Ἀλήθεια κι ἀπ' ἀλήθεια!**» λέει περούωντας
Μιὰ μέραι διαταρράχτης στὴν πηγή· «θαρρῶ,
Ἐξω φρεγῶν δύκοσις θάναι, ἀφοῦ ζητῶντας
Τρέχει νὰ ιδεῖ τὸ τόσο δύλιγο σου νερό
Χωρὶς κᾶν καὶ σὲ μένα νὰ πλησιάζει
Καὶ τὰ πηδήματά μου νὰ φαυμάδζει...
Οἱ τόσοι σου ἐπισκέπτες, στὸ Θεό σου
Γιὰ πές μους, τί νὰ βρίσκουν στὸ νερό σου;»
Κ' εἶπε ἡ Πηγή: «Σὺ τοὺς ζαΐζεις μόνο,
Μὰ ἔγώ, τοὺς θεραπεύω κάθε πόνο!»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

ΣΕΡΝΙΚΟ

Ἡταν κοματικομένα γέγγαθα, σκόρπια ἄχυρα,
καὶ στὴν ἄκρη δικριάνων· ἔνας λυκοδόκανος κρεμό-
ταν στὸ πλούκι· στὸν τοῦχο σβουνίες ἀπὸ βρίδα
κολλημένες ἐπιτάυτοῦ γῆς ξέρα, που τὸ χειμῶνα

νόχτρούς μάλιστα οὐκί ἀσήμαντους, παρὰ μὲ δύναμην
νυά βλάψουν τοὺς ἀντίστεκούς χωριστούς (44). Ἐ-
πειτα ὅτα ναρθικιὰ σᾶς προτείνεται· ἡ συμμαχία
καὶ οὐκί· τῆς στεριάς, δὲν εἶναι ισόβαρος δὲ ἀποδε-
ινωμός της, παρά, ἢ δὲ γίνεται ν' ἀμποδίστε σ' ὅ-
λους τὰ καράβια, τότες, τὸ καλύτερο, τὸν πιὸ γερό
τοὺς ἔγετε τοῦν οἴλο.

36. »Κι' ὅπιος νομίζει πώς εἶναι ναὶ ωφέλιμα
»τὰ λόγια μας, φοβεῖται θύμως μήπως, ἐν πειστεῖ,
»χαλάσει τοὺς ὄρκους, καὶ μάθει πώς ἡ παραδοχὴ^η
»ποὺ τὸν τρυμάζει μὲ τὸ δυναχωμάτ σας πιὸ θὰ φο-
»βησει τοὺς ὄχτρους, κι' ἡ μὲ παραδοχὴ ποὺ τὸν
»ξενιάζει μὲ τ' ἀδυνάτισμά σας μπροστά σὲ γεροὺς
»υπὸ τοὺς ὄχτρους πιὸ θὴν τοὺς δώσει τόλμη, καὶ πῶς
»υτῷρα δὲν ἀποφασίζει τόσο τί θὰ γίνει ἡ Κέρκυρα
»υπερά καὶ τί ἡ Ἀθήνα, μῆτε τῆς φροντίζει τὰ πιὸ
»ωφέλιμα διταν, ἐνῷ τὸν ἀντικρύζει δὲ πόλεμος ποὺ
»ηδὲ θὰ λείψει, ἀφτὸς ἀπὸ τὴν ἔννια τῆς στιγμῆς
»διστάζει: νὰ κερδίσει: μέρος ποὺ ἡ θὰ πάει μᾶλι ἡ
»ὑπάντιθετα σημαίνει ἀποτελέσματα ὑπερβολικά. Γιατὶ^η
»ὑβρίσκεται κατάλληλα κι' ὡς πρὸς τῆς Ἰταλίας τ' ἀ-

(44) Τὰ ΧΡ μεταστάντας. Γράψε δέχα στάντας.
Πρό. 6, 10 εἰ δέχα ἡμῶν τὴν δύναμιν λάβοιεν—
πάνυ δὲ ξυνεπιθοῖντο.

καίγουνται σὰν ξύλα. Στὸ σκαρίδι ζυμώνει ἡ Ρουμ-
πίνα, μὲν ψηλόλυγη γυναικά, ἀστριθη, ξεραγκιανή,
μὲν μαῦρα μάτια ποῦ τ' ἀσπράδι τους κιτρίνιζε-
ταν ἡ γυναικα τοῦ Δικαίου, ἄντρα ἰσαμεκεπάνου,
γεροῦ, μελχόφου, μὲν μαῦρα μαλλιά καὶ γένεια διὸ
θηλυκά, διπλάρια τους, βύζανταν τὰ μαστάρια μιᾶς
γίδας, ποῦ ἐστέκε ἀκούνητη ἀπάνωθε τους. Πότε-
πότε ἡ γυναικα ἔσπεωχνε τὴν γίδα κατὰ τὴν μεριά
τοῦ δῶθε καὶ τοῦ κεῖθε παιδιοῦ καὶ τὸ παιδί ἔ-
δραχνε μὲν τὸ στόμα τὸ μαστάρι. Ο Δικαῖος ἐτο-
μαζε τὴν ἀπόχα νά πάγι γιὰ τὰ ὅρτικια.

‘Η Ρουμπίνα: «Δικαῖε, μὴ πᾶς γιὰ δρτίκια
ἀποσπεροῦ· διάκες καὶ χτές... μόνε θυμοῦ πῶς στὴν
καλύβη ώρα τὴν ώρα κράζει σε ἡ φωνή... κι’ ἀ-
γρούκα ποῦ σ’ τὸ λέω»—ἀποτελειώνει τὸ ζύμωμα καὶ
κάθεται ἀνασκομπωμένη σ’ ἔνα σκαμνί· δὲ ίδρωτας
τρέχει στὸ πρόσωπό της. — «Γιὰ μένα δὲ λύχνος
στέρεψε στὸ σπιτικό μας... Οθε κι’ ἐγέρω θανα-
τίσμα τὴ λόγια σου θ’ ἀγρούκησω... Οθε κι’ ἐκά-
τσω τὰ κόπια μου θὰ ίδω χαρένα, ἐημαχήμενα...
Ἀπὸ τὸν ίδρω μου καὶ ἡ γῆς μαλάκωσε καὶ ἡ πέ-
τρα... Δουλεύω σὲν σκάση τῆς αὐγῆς τὸ φῶς ως
τὴ νυχτούλα... Παραφηγμένη, ἀπόμεση, καὶ κατα-
φρονισμένη... Τὰ λόγια σου σὰν τὴν ὄχια μοῦ βύζα-
ξεν τὰ στήθια καὶ λυώσανε, καὶ πέταιωσκν καὶ δὲ
μποροῦντα τώρα ν’ ἀναστήσουν γενιά... Μέ γδικες
ἀπὸ σάρκα... μοῦ ρούφηξε τὸ αἷμα μου... καὶ γὰρ
δικιά σου πάντα καὶ γλυκολόγχα ἐσταθῆκα· τὸν
πόνο νὰ σταλαζώ πάντα μου καὶ παντοτενὲς στὰ
κούφια ἀγέρια. Μοῦ καφες τὴν καρδοῦλα μου καὶ
μ’ ὅθρισες, Δικαῖε.. Μιάν ἀρμαθιὲν ἐμάζωξε τὰ λό-
για καὶ τὰ σούρνω ξωπίσωθές μου· ἀγρούκα ποῦ θὰ
σου τὸ εἴπω... καὶ βγῆκε δὲ λόγος σας στὴ ροῦγα...
καὶ δὲ γραικῶ παρὰ πῶς λυώνει σίδερο τοῦ χαλκικεῖ
στὰ σπλάγχνα μου δὲ λόγος... Λάδι καρφτὸ μὴ ρίζης
ἀκόμα στὴ λαβωματιά... Δικαῖε, μὲ φέβουντε στὴ
γῆς τὰ παθια σου ωσὲν τὰ σάπια κρηκάτα τοῦ πλη-
γωμένου ἀγιάτρεφτα· κι’ ἀγρίζεις μου τὸ λογισμὸ
κατακτατυρά, κι’ ὀψὲν, θ’ ἀναβούση παρμένος στὰ
βουβόκα νερά καὶ θὰ βουλιάξῃ...»

Ο Δικαῖος: «Σοῦ εἴπακα κι' ἀκρουμάσου μου. Δὲ θέω νὰ βαργκούμεχρς δὲ θέω νὰ δηρζής δικα τοῦ ἀντρός σου!» — Θυμώνει καὶ πεπόντας τὰ δίχτυα — «Θέεις ή θὰ θεήσῃς νὰ βουλωθῆς;.. μπά νὰ.. σὲ λυώσῃ ή κάτου γῆσ;. Καρφί στὸ ἀνάθλεμμα σου, καταραμένη, ποῦ ἔσκισες τὰ στήθια μου ἀπό γκρι-γκρι. Βιζέζει στὰ μαστόνα σου σ' ἀνακυπερέβι-

»κρινὸ ταξίδι κι' ὡς πρὸς τὴς Σικελίας, ἔτοι ποὺ
νυὰ μὴν ἀφίσει ἐδῶ νὰ φτάσει στοὺς Πελοποννησιώ-
τες ναφτικὸ ἀπὸ κεῖ, καθὼς καὶ νὰ προβοδίσει ἀπὸ
»δῶ πρὸς ἑκεῖνα τὰ μέρη, κι' εἴναι καὶ σὲ καθεὶς ἔλλο
»ἀφειλμάτατο. Καὶ μ' ἔνα λόγο—ποὺ τὰ συμποσώ-
»νει ὅλα, σύνολο καθέναστα—ἀφτὸ ἵσως σᾶς δεῖξει
»νὰ μὴ μῆς παρατῆστε. Τρία είναι τῶν Ἑλλήνων
»τὰ σημαντικὰ ναφτικά. "Α λοιπὸν τὰ διό τους ἀ-
»διαφορῆστε κι' ἐνθοῦν, τότες θὰ ναβμαχῆστε μὲ
»Κερκυραίους μαζὶ καὶ Πελοποννησιώτες· ἂν ὅμως
»μης δεχτεῖτε, νὰ τὰ καρχαῖα μας καὶ θάχετε τόσα
»παραπάνου σὰν πολεμᾶτε.»

Σὰν ἔτσι μάλησαν οἱ Κερκυραῖοι· καὶ οἱ Κορθίνοι
κατόπι τους κάπως ἔτσι.

Ζαξε, στρίγγιλα, τὰ θηλυκά ποῦ σέρπουνε στὸ χῶμα
σὰ βαθραχίδες, καὶ κρέμουνται στῆς γίδας τὰ δι-
ζιά... ἀποσβολώσου ἀσφρύκο κορυνί, καὶ γρύσου νὰ
πᾶς γιὰ στρίγγιλα νὰ γενῆς στὰ νεροτόπια. Σ' εἶσαι
γιὰ τὸν καημὸν χαιράμενη... βουβόκου, κάτσε στὴ
γωνιὰ, καὶ βλέπε ποῦ πασίνω νὲ πλαχιαστῶ στὰ
κρηπάτα της, ποῦ εἶναι σὰν τὰ νερὰ τὰ κρούσταλλα
στὴ ρεματιά!

‘Η Ρουμπίνα: «Δικαῖε, θυμιέου, ἐρχόσουν τὴν νύχτα καὶ τραγούδας, ἡ μοιρολόῃ ἑσκάρωνες γιὰ νὰ μὲ ποθοκάψῃς· ἵταν καιρὸς ποῦ ἀγχόπουνες τὸ εἶνε μου γιὰ καλλί· τὸ καλλί μου ἔσυ τοῦθισες· Δικαῖε, τὸ ξέρου χπό καιρούς. Πρώτη βολὴ στὸ θέρο... ἥρθεν ἡ κοντασέρβα καὶ σὲ δάγκωσε, ἥρθε καὶ ποθοκέρχοσε σε ἡ λυσταριμένη· ὅχ τότενες δὲ θές νχ μὲ ζυγώστης... δὲ θές νχ μὲ τηραζῆς...»

Ο Δικαίος: «Σώπτα γιατί διπλές βολές τὰ μάχητα μου ἐλαγκίψχεν. Τί ἔγεις καὶ λέσ τὰ λόγια σου, σὴν τὰ φραγμούς σφαλίγγια κρεμάζοντάς τη δλόγυρα στὰ τέσσερα τειχεῖα τοῦ σπιτιοῦ μας;» — ζυγωνούντάς τη καὶ πλένοντάς τη ἀπὸ τὸ χέρι τὴ σύνεση καὶ τὴ φέρνει κάτου ἀπὸ τὴν ἄγια εἰκίνη. — «Μή μου κεντάς τὸν πόνο, γιατί τὸ αἷμα ἀκράτο καὶ ἀσταλαμάτηγο θὲ διημέτη καὶ θὲ χυσόσῃ κατὰ τὴ μοίρα σου. Τὸ ξέρεις καὶ βουλάσου. Θέλω τὴ δοξα τοῦ σπιτιοῦ, καὶ γὼ θὲ τὴν εκμωδὲν εἰσαι τὸ γόνα ποῦ ή ζωή μου νὰ δοθῇ ἐλαχερη. Τὸ σερνικὸ δὲ μου δοσεις· καρτέρει ἀπὸ ταχυκ, στέρφη, σὲ δοξα νὰ σὲ καλέσω!..» — Τῆς μιλάει τῷρα στ' αὐτὶ μὲ φωνὴ ἀγριεμένη πάντα, μὲ στηγανή. — «Στὸ αἷμα τῆς γενεᾶς σου νὰ δρκιστῆς πῶς θὲ τὸ εἰπήγι δικό σου... Πῶς μὲ τὰ μὲ πῶς τόκχυσες πρέπει νὰ μολογήσῃς ἐσβ... Τόμου κι' ἀν εἶνε σερνικό... μὰ ἀν εἶνε διεσόλου ἡ σπορχ, μὲς σὴν σπηλιά... μέσα στὴ γούβα οὐχ' εο... δύσου κι' ἡ θέ...»

‘Η Ρουμπίνα: «Τ’ ὅρκίζουμει· μὰ τὴν λύσσα
μου θὰ σβίσῃ μόνο τοῦ μηνημονιοῦ η σκοτεινεά.
Δικαῖε, βουλίζουνε εἰ καμπάνες τῆς ἐρημιᾶς οἱ βου-
λιασμένες στὴν καταρά, καὶ οἱ φωνὲς οὐρλιαζούνε...
στ’ αὐτιά μου, ἵντας σὲ χαρτερῶ... Τὴν μάνητα
τοῦ γδικηωμοῦ ποιέσθε θενά μοῦ πλεφώσῃ... Αλλοί.
γιατὶ μὲ πόνεσες φαρμακερά. Βγενούλα; γιατὶ δ σά-
σσακας νχοθή γχ τείξη στὴ τίμω ξέλα εῦμ στητοῦ;

ρακάς νερού, ώντας τέτοιη στο τέμπο ζωής του απίτος».
Ο Δικαιός φεύγει παίρνοντας τὴν ἀπόχα· βλα-
στημάζει· ἡ Ρουμπίνα πέρτει μπρούμητα στὸ χῶμα
καὶ κλαίει· ἡ γίλα φεύγει ἀπὸ τὸ δυὸ θηλυκὰ ποῦ
κλαίνε, τὴν κοιτάζει· σὲ νοούμενο ζῶ, κι' ἀναχαρά-
ζει. Η Ρουμπίνα· «Τὸ σερνικό! Τὸ σερνικό! χα-
ράημερο 'ναι τάχατες στὴ νύχτα τῆς γενιᾶς; Η
δόλια ἡ μάννα φταίζει μό τὸ σούρνει στὸ λακμό της
γιατὶ δὲν ἔχει σερνικό.. Τί φταίω ἡ μέσα μου σὰν
ἄχνα ἢ σὰν τὸν κέμπο τῆς δροσιᾶς κερεμιέται ἡ βούλα
ἡ θειά...»

'Από τὸ μισογάρωσμα εἶνε τὸ παράσπιτο· εἶνε ἡ καλύβα μ' ἄχερα καὶ ράπτες καρμακένη καὶ καλα μωτίς· μέσαθε τῆς καλύβας ἀκούγεται ἡ φωνὴ τῆς Βγενούλας· ἡ Ρουμπίνα σταματάει ν' ἀκρομαστῇ ζυγώνοντας ζαχ-ζαχά στὶς καλαμωτές.— Ἡ Βγε νούλα: «Πόνοι βουβοί· ἰλοχέψατε στὸ σπλάχνο μου ποῦ βόγγει· ἡ δόξα σου ἡ μὲ θέρις καμάρι μου νὰ τὸ εἴχα. Κι' ἀν εἰσαι γόνα σταυρητοῦ, ποῦ τὰ φτερά σου δέρνεις καὶ λαγαράς τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς μου, σπολάτη σου! "Ησσου ἡ ἀξιότη τῆς γενεᾶς καὶ πόνεσέ με· ὁ πόνος μι υ περφάνεια μου!.. Μὴ ἀν εἰσαι τ' ἀστὶ τ' ἔχυρο, καὶ τ' ἔψυχο κομῷ τοῦ θη λυκοῦ, βουβάσου, νὲ γένη ὁ πόνος σου χαρός, καὶ φύφα μέσα μου τοῦ Σχτανῦ τὸ ἀνήμπορο κανίσκι... Τότες καὶ γὼ θὰ γυμνωθῶ νὰ δραμω δῆθε τοῦ ἥλιου ἡ λάθρα, λουρίδα καθε κρηπάτο μου νὰ ρήχνω για τὰ δῖνια, κρεμόντας τὰ μαστάρια μου ὥχιες νὰ τὰ βυζάνσυν, νὰ ἐφωαθοῦνγε. Βούσσες γαλατερές νὰ ποτε-